

GAP-BKİ Başkanı Sadrettin Karahocagil ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde YEEV Üzerine Yapılan Söyleşi



Sadrettin Karahocagil

1964, Erzurum doğumludur. A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun olduktan sonra Manchester Üniversitesi'nde ekonomi mastırı yapmıştır. Rize'de kaymakam adayı, Sinop-Türkelinde, Ordu-Karabüz'de, Diyarbakır-Dicle'de ve Balıkesir Dursunbey'de kaymakamlık görevlerini yürütmüştür. İçişleri Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü, Nüfus ve Vatandaşlık Genel Müdürlüğü'nde Daire Başkanı olarak çalışmış, İçişleri Bakanlığı Strateji Merkezi Başkanlığı'nda araştırmacı olarak görev almıştır. 2002 – 2003 yıllarında Devlet Planlama Teşkilatı'nda Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Daire Başkanlığı'na yürütmüştür. 2008 yılından beri Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanı olarak görev yapmaktadır.

Çalıştığı alanlarda çeşitli uluslararası toplantılara katılmıştır. Birçok dergi ve kitapta yayınlanmış tercümeleleri bulunmaktadır.

1. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Kullanımı ve Enerji Verimliliğinin Artırılması Projesi (YEEV) ne zaman başlamıştır?

YEEV Projesinin; somut fikir olarak doğuşu 2007 yılında tamamlanan GAP Rekabet Gündemi Raporu'na dayanmaktadır. Bu fikir 2008'de açıklanan GAP-Eylem Planı Raporu ile hayat bulmuş ve projenin birinci fazı resmen 2009 yılında başlatılmıştır. T.C. Kalkınma Bakanlığı Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (GAP BKİ) tarafından, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın (UNDP) teknik desteğiyle yürütülmekte olan projenin, ikinci fazı ile ilgili faaliyetler ise 2012 yılında başlatılmıştır.

2. Projenizin hedefi ve amacı nedir?

Güneydoğu Anadolu Bölgesi, Türkiye'nin sosyal ve ekonomik bakımından en az gelişmiş bölgelerinden biridir. Proje, Bölge'nin sürdürülebilir bir biçimde ve sosyal eşitlik ilkesine paralel olarak kalkınmasına katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Bu genel hedef çerçevesinde Projenin amacı; Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yenilenebilir enerji kaynaklarından daha çok yararlanmayı ve enerji verimliliğini arttırmayı, pilot uygulamalar, eğitim, bilinçlendirme programları, kapasite geliştirme faaliyetleri ve ölçme, değerlendirme çalışmalarıyla sağlamaktır. Bu kapsamda; aktörler arası işbirliğinin güçlendirilmesi, Bölge genelinde YE ve EV alanlarında farkındalığın artırılması ve istihdam yaratılması ile sanayi, kamu ve hizmet sektörlerindeki uygulamaların tekrarlanabilir ve ölçeklendirilebilir olması yönünde bir çerçeve oluşturulmuştur.

Bu çerçeve içerisinde önerilen YE ve EV çalışmalarının, bütünlük bir yaklaşımla, sanayi, hizmet, turizm, tarım sektörlerinde; rekabetçilik, istihdam, eğitilmiş iş gücü, artan araştırma kapasitesi gibi ek değerlerle kaldıraç etkisi yaratması amaçlanmıştır. Gerek yenilenebilir enerji kaynaklarının elektrik ve ısı üretimindeki kullanımının yaygınlaştırılması, gerekse enerji verimliliğinin iyileştirilmesine yönelik iş ve eylemlerin gerçekleştirilmesinde, Bölge için öngörülen sürdürülebilir kalkınma yaklaşımının merkez alınması esas kabul edilmiştir. Bu çerçevede istihdamın artırılması, iş gücüne katılacak nüfusun eğitilmesi, sektörlerin rekabet gücünün geliştirilmesi, bölgeye has ürün ve hizmetlerin markalaştırılması, sivil toplumun harekete geçirilmesi gibi hususlar, projede özellikle dikkate alınan konular olmuştur. Ayrıca hususlar yatay eksenlerde ve sektörler itibarıyla da değerlendirilmiştir.

3. Projenizde yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği kavramlarının süreklilikte kullanılması dikkat çekici bir nokta, bunun sebebi nedir?

Bu noktaya dikkat çektiğiniz için ayrıca teşekkür ederim. Bu iki kavram gerçekte bütünlük kavramlar olup, temiz enerji teknolojilerinde ayrılmaz iki unsurdur. İklim değişikliği şemsiyesi altında her iki sektör; ülkelerin sürdürülebilir kalkınmasında birlikte başrolü oynamaktadır. Enerjiyi verimli kullanamayan hiçbir uygulamada yenilenebilir enerjinin rantabl ve rekabetçi olma şansı yoktur. Diğer bir ifadeyle; enerji tüketimini azaltmanın en iyi yolu, tasarruf edilebilecek enerji çözümlerini uygulamaktır. Bu noktadan sonra uygulamaya entegre edilecek yenilenebilir enerji sisteminin kapasite optimizasyonunu yapmak ve maliyeti yö-

netmek çok daha kolay hale gelmektedir. Bu konudaki diğer bir ana nokta ise; her iki teknolojiyle yönetilen enerji portföyü, karbon emisyonu ve iklim değişikliği açısından aynı yönde olumlu etkiyi işbölümüyle gerçekleştirmektedir. Bu nedenle projemizde bu birliktelik ve bütünlük felsefesinin daha sürdürülebilir ve daha rekabetçi bir bölge zemini oluşturacağını düşünmekteyiz.

4. YEEV projesinin iki faz halinde planlanması ne anlama geliyor; bu konuya proje faaliyetlerinden örnekler vererek açıklık getirebilir misiniz?

Projemizin ilk fazını bölgenin yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği alanında resminin çekilmesi, ikinci fazını ise bu resme uygun somut uygulamaların hayata geçirilmesi olarak tanımlamak mümkündür. Bu doğrultuda, 2009-2011 yılları arasında yaklaşık iki yıl süren ilk faza ait dönemde; Yenilenebilir Enerji (YE) ve Enerji Verimliliği için öncelikle Bölge'nin potansiyel büyüme alanları belirlendi. Daha sonra Bölgesel YE ve EV Stratejisi ile Eylem Planı geliştirilmesinin yanı sıra YE alanındaki araştırmalara yönelik altyapı ile ulusal ve uluslararası ağların kurulması yönünde faaliyetler gerçekleştirildi. Projenin birinci fazı içerisinde bölgesel araştırma altyapısı oluşturmanın ilk adımı olarak Harran Üniversitesi bünyesinde GAP Yenilenebilir Enerji ve Enerji Verimliliği Merkezi (GAP-YENEV) kurulmuş ve çalışmalar başlatılmıştır. Kalkınma Bakanlığı tarafından desteklenmesi uygun görülen GAP-YENEV Merkezi için ulusal ve uluslararası ağ geliştirme çalışmaları yürütülmüş ve bu sayede Merkezin iş modeli ve bu modele uygun laboratuvar altyapısının planlanması yönünde önemli aşamalar kat edilmiştir.

Projemizin 2012 yılı başlarında resmen başlayan ikinci fazında ise üç temel bileşen altında çok sayıda faaliyet ve uygulamanın hayata geçirilmesi planlanmıştır: Bu temel bileşenler;

1. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde sanayi sektörlerinde ve hizmet binalarında EV/YE imkânlarının belirlenmesi ve örnek uygulamaların yapılması ve yay-

gınlaştırılması, 2. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin YE kullanım potansiyelinin artırılması ve 3. Bölge'de sanayi, hizmet, bina ve tarım sektörlerinde EV ve YE konularında teknik, kurumsal ve iş gücü kapasitesinin geliştirilmesi olarak belirlenmiştir.

5. YEEV Projesinin ikinci faz çalışmalarını kapsamında yenilenebilir enerji ile ilgili hangi teknolojiler ve pilot projeler öne çıkmaktadır, kısaca bahsedebilir misiniz?

GAP Bölgesi; hidrolik enerji, güneş enerjisi ve biyokütle enerjisi potansiyeli açısından ülkemizde en yüksek potansiyele sahip bölgedir. Bölgenin hidroelektrik baraj sayısı ve kapasiteleri açısından bu alandaki potansiyelinin çok iyi değerlendirilebildiği söylenebilir. Aynı başarıyı güneş enerjisi ile tarımsal ve hayvansal atıklardan üretilen enerji ile biyokütle teknolojilerinde de göstermek istiyoruz. Bu amaçla güneş enerjisi kullanımının bölgedeki lider sektörler olan tarım, tekstil ve turizm uygulamaları ile entegrasyonunu içeren pilot projeler üzerinde duruyoruz. Bu kapsamda Bölge'nin YE potansiyelinin detaylı değerlendirmelerle belirlenmesi ve YE faaliyetlerinin tanıtımı, tarımsal atıklardan enerji üretecek santrallerin (toplam 500 KW'a kadar) kurulmasına yönelik detaylı analizler yapılması ve demonstratif yatırımın gerçekleştirilmesi, güneş enerjili pompaların tarımsal uygulamalarda kullanımına dönük pilot proje uygulamaları, karbon-nötr ve eko-turizm kavramlarının tanıtımı, otel ve benzeri hizmet binalarında ısıtma ve soğutma için YE kaynaklarının kullanımının artmasını destekleyici faaliyetlerin gerçekleştirilmesi, bu faaliyet alanı uygulamaları arasında yer almaktadır. Bu yenilenebilir enerji projeleri yanında; kamu binalarında enerji verimliliğinin iyileştirilmesi kapsamında, Şanlıurfa ve Gaziantep illerinde yer alan üç kamu binasında çalışmalar yürütülmektedir. Enerji verimliliği danışmanlığı alanında faaliyet göstermek isteyen girişimci ve mühendisleri desteklemek amacıyla, Gaziantep Sanayi Odası ve Gaziantep Üniversitesi ile işbirliği içinde, Gaziantep'te

bir Enerji Verimliliği Danışmanlığı Kulüğe Merkezi'nin kurulumu çalışmaları da ayrıca devam etmektedir.

6. Son olarak YEEV Projesinin başarısı açısından önemli bir unsur olduğunu belirttiğiniz işbirliği ve ağ geliştirme çalışmalarını konusundaki faaliyetler hakkında çok kısa bilgi verebilir misiniz?

Bu konuda ulusal ve uluslararası ölçekte çok sayıda kamu kurumu, üniversite ve araştırma merkezleri, sivil toplum örgütü ve en önemlisi direkt sanayicilerle birlikte hareket etmekteyiz. Proje faaliyetleri içerisinde hem bölgesel, hem de ulusal yönlendirme komitelerinin kurulmasına öncelik verilmektedir. Örneğin ulusal ölçekte koordinasyona katkı sağlamak üzere; projenin tüm faaliyetlerini izleyen ve temel noktalarda yönlendiren bir 'Merkezi İşbirliği ve Yönlendirme Komitesi' bulunmaktadır. Diğer taraftan, yurt dışı kurumlar ile ilişki geliştirme faaliyetlerinde de önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Bu çerçevede; Harran Üniversitesi bünyesinde kurulmuş sürdürülen ve GAP-YENEV AR-GE Merkezi'nin bina ve iş modellemesi çalışmaları çerçevesinde, Danimarka Teknoloji Enstitüsü ile bir işbirliği protokolü imzalanmıştır. Yine GAP BKİ Başkanlığı, Harran Üniversitesi, Ankara OSTİM Yenilenebilir Enerji ve Çevre Teknolojileri Kümesi ile Danimarka Kopenhag Temiz Teknoloji Kümesi arasında temiz enerji kaynaklarını kullanımı konusunda bir işbirliği protokolü imzalanmıştır. ABD'de yer alan Intellectual Ventures isimli kuruluş ile Yenilikçi Mega Projeler (Innovative Mega Projects) başlığı altında, enerji verimli ve yenilenebilir enerji destekli bina modellerinin uygulanmasına yönelik bir ön proje çalışması başlatılmıştır. Kısa bir süre önce, Harran Üniversitesi GAP YENEV, Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü, GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı temsilcilerinin bulunduğu bir teknik heyet, yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği alanlarında kurumsal kapasite geliştirme faaliyeti kapsamında, Danimarka Teknoloji Enstitüsü'ne giderek uygulamalı eğitime katılmışlardır. ■